

MIKÄ MÄTTÄÄ PERUSKOULUSSA?

1

Oppimistulokset
heikkenevät ympäri
Suomea.

2

Suomalainen koulu
ei enää ole oppilaille
tasa-arvoinen.

3

Toiset nuoret putoavat
pahasti kärryiltä, toiset
karkaavat edelle.

4

Kelkasta pudonnut
nuori ei saa muita
enää kiinni.

NÄMÄ NELJÄ ASIAA OVAT PIELESSÄ SUOMALAISESSA PERUSKOULUSSA JA LISÄÄVÄT SYRJÄYTYMISEN RISKIÄ

Oppimistulokset heikkenevät ympäri Suomea

1

Suomen PISA-tulokset lähtivät selvään laskuun vuonna 2006. PISA-tutkimuksissa mitataan oppilaiden lukutaitoa sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaamista.

Yhä useampi oppilas jää lukutaidossa PISA-asteikon minimitason alapuolelle. Määrä kasvaa koko ajan. Riskiryhmässä ovat erityisesti pojat. 2000-luvun alusta lähtien myös lukutaidossa kärjessä olevien osaaminen on laskenut, ei vain huonoimpien. Lukutaidon taso vaikuttaa suoraan muiden aineiden oppimiseen.

Suomalaisnuoret lukevat vapaa-ajalla yhä vähemmän. Tämä on suoraan yhteydessä heikkoon lukutaitoon.

Matematiikkaa heikosti osaavien osuus kaksinkertaistui vuodesta 2003 vuoteen 2012. Myös parhaiden osajien taso heikkeni huomattavasti.

Toiset nuoret putoavat yhä pahemmin kärryiltä, kun toiset karkaavat edelle

3

Oppimistulokset jakautuvat yhä rajumpiin ääripäihin.

Lukutaitoa tutkittaessa on huomattu, että Suomessa on käytännössä lukutaidottomia nuoria.

Osalla oppilaista taidot ovat niin heikot, että arkielämän tilanteista selviäminen on vaikeaa. Esimerkiksi prosenttilaskujen osaamisen taso on hälyttävä.

Erityisesti itä- ja pohjoissuomalaiset pojat ovat tippumassa keltasta. Heidän oppimistuloksensa sekä saman alueen tyttöihin että muiden alueiden kaikkiin nuoriin verrattuna ovat romahtaneet.

Tyttöjen ja poikien välinen ero koulumenestyksessä on Suomessa OECD-maiden korkeimpia. Tytöt pärjäävät poikia paremmin.

Suomalainen koulu ei enää ole oppilaille tasa-arvoinen

2

Vanhempien koulutustasoa vaikuttaa selvästi lasten oppimistuloksiin kaikissa oppiaineissa. Karkeasti jaoteltuna korkeakoulutettujen vanhempien lapset pärjäävät

paremmin kuin heikommin koulutettujen vanhempien lapset. Peruskoulu ei pysty kuroma kotitaustan aiheuttamia eroja kiinni, vaikka se on aina ollut suomalaisen koulutuspolitiikan ydintavoitteita.

Maahanmuuttajat ovat kantaväestöä selvästi jäljessä lukutaidossa ja matematiikassa. Pohjoismaista tämä ero on suurin Suomessa. Kouluvuosissa laskettuna kantaväestö on maahanmuuttajia edellä 2,5–3 vuoden opintojen verran. Yli puolet ensimmäisen polven maahanmuuttajista on lukutaidossa ja matematiikassa riskiryhmässä. Vielä toisen polven maahanmuuttajistakin noin 40 prosenttia kuuluu riskiryhmään.

Lukutaidossa ero tyttöjen ja poikien välillä on huima – tyttöjen eduksi.

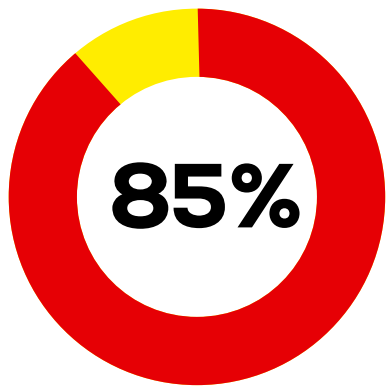
Jos nuori putoaa keltasta peruskoulussa, on hänen vaikea saada ikäryhmäänsä enää kiinni

4

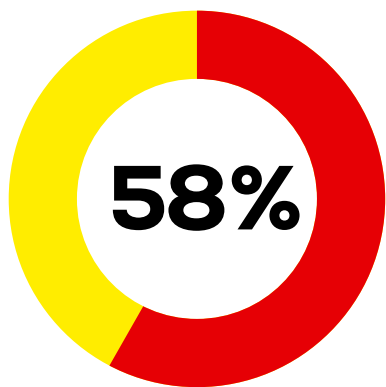
Matematiikassa parhaat viisi prosenttia oppilaista on taidoissaan jopa seitsemän kouluvuotta heikoimpia oppilaita edellä, kun peruskoulu päättyy.

Heikko osaamistaso tarkoittaa, että oppilaan taidot eivät riitä arjesta selviytymiseen, saati jatko-opintoihin tai työelämään. Matematiikan osalta heikkoja osajia on 12 prosenttia peruskoululaisista.

Peruskoulun jälkeinen koulutusvalinta on päätös, joka vaikuttaa nuoren koko loppuelämään. Toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen tai suorittamatta jättäminen on vahvasti yhteydessä työllistymisvaikeuksiin, matalaan tulotasoon ja sitä kautta syrjäytymiseen.

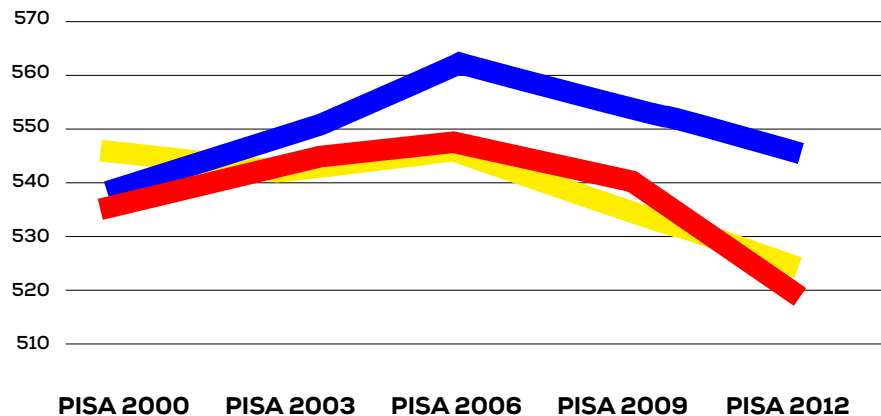

Pääkaupunkiseudun menestyneimmistä kouluista valmistuvista nuorista 85 prosenttia on valmistunut lukiosta tai ammattikoulusta 20-vuotiaaksi mennessä.

Pääkaupunkiseudun heikoiten menestyvistä kouluista valmistuvista nuorista vain 58 prosenttia on valmistunut lukiosta tai ammattikoulusta 20-vuotiaaksi mennessä.

SUOMALAISTEN PISA-TULOKSET LÄHTIVÄT SELVÄÄN LASKUUN VUONNA 2006

PISA-tutkimuksissa mitataan muun muassa lukutaitoa sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaamista. Lukutaidon taso vaikuttaa myös muiden aineiden tuloksiin. Oppilaiden keskimääräinen lukutaito oli vuonna 2009 runsaan puolen kouluvuoden opintojen verran jäljessä vuoden 2000 tasosta.

10 000

Noin 10 000 nuorta jokaisesta ikäluokasta jää ilman jatkokoulutusta.

EROT OPPILAIDEN VÄLILLÄ KASVAVAT

1,5 KOULUVUODEN ETUMATKA

Vanhempien korkea koulutus, ammatti, varallisuus ja kodin kulttuurinen pääoma antavat lapselle tai nuorelle noin 1,5 kouluvuoden edun niihin oppilaisiin nähden, joiden kotiolo ovat heikommat.

+1,5 vuotta

KIINNOSTUS VAIKUTTAA RATKAISEVASTI

Lukemisesta eniten kiinnostunut neljännes on lukutaidossa noin kolme kouluvuotta edellä vähiten lukemisesta kiinnostunutta neljänneestä.

+3 v.

MATEMATIIKASSA EROT JO 7 KOULUVUOTTA

Matematiikassa paras viisi prosenttia matematiikan osaajista on taidoissaan noin seitsemän kouluvuotta heikointa viittä prosenttia edellä.

+7 v.

Ratkaisun avaimet:

Tutkimustietoon perustuvat suositukset, joilla näistä ongelmista selvittää ja Suomen nuorten oppiminen saadaan nousuun.

1

Yksilöllinen peruskoulu

Nuoret kehittyvät eri tahdissa. Nuorten väliset erot oppimisessa ja koulumotivaatiossa ovat tällä hetkellä niin valtavat, että nykyisen jäykän systeemin puitteissa niiden kaventaminen ei onnistu. Peruskoulun kesto ja sisältöjä pitää muuttaa joustavammiksi. Joustavampi koulu tukee jokaista nuorta nykyistä paremmin.

TOIMENPITEITÄ:

- Ei sidota opiskelua vuosiluokkiin, vaan otetaan lähikohdaksi tietyn tason saavuttaminen peruskoulun aikana.
- Luodaan oppilaille yksilölliset opintopolut.

Peruskoulun sisältöä tulee uudistaa siten, että erityisesti luokilla 7–9 oppilas voi suuntautua opinnoissaan nykyistä enemmän omien kiinnostustensa ja tulevaisuuden suunnitelmiansa mukaisesti.

TOIMENPITEITÄ:

- Tehdään tuntijaosta nykyistä valinnaisempi.
- Tehdään enemmän sijaa oppimiselle.
- Vahvistetaan työelämäyhteyksiä.

2

Yhtenäistetään eri ohjelmat ja turvataan niiden rahoitus

Syrjäytymiseen vastataan nyt monilla toisistaan erillisillä ohjelmilla, kuten nuorisotakuulla. Erillishjelmien ongelma on jatkuvuuden puute, joka johtuu ohjelmien kokeiluluonteisuudesta ja rahoituksen katkonaisuudesta. Ohjelmat toimivat erillisinä omassa kuplassaan, mutta eivät skaalaudu laajemmin eikä niiden vaikutus jatku ohjelman päättymisen jälkeen. Erilliset ohjelmat pitäisi hoitaa osana koulutoimea niin, että ne solahtavat saumatta koulun arkeen. Jatkuvuudella turvataisiin myös nuorten parissa työskentelevien aikuisten pysyvyys.

TOIMENPITEITÄ:

- Turvataan ohjelmien pysyvä rahoitus.
- Siirretään kokonaisvastuu erillishjelmista selkeästi opetussectorille (OKM).
- Tehdään lainsäädännöllä peruskoulusta joustavampi, jotta ohjelmat voivat toimia kouluissa parhaalla mahdollisella tavalla.

Suosituksat perustuvat pitkään kokemukseen koulutustutkimuksesta

Peruskoulu on rakennettu 1960–70-luvuilla. Koulua vielä tänä päivänä sääntelevät linjaukset pohjautuvat siis vuosikymmenten taakse. Jotta peruskoulu voi vastata nykypäivän nuorten tarpeisiin ja tukea oppilaitaan hyvin, tarvitaan keskustelua siitä, mitkä ovat hyviä linjauksia seuraaville viidelle vuosikymmenelle.

Listasimme keinoja, joilla peruskoulun ongelmista selvittäään, Suomen nuoret saadaan voimaan hyvin ja oppimaan paremmin.

Suosituksat perustuvat Oma linja -tutkija, professori Jouni Välijärven pitkään työhön koulutustutkimuksen parissa.

OMA LINJA

”Pelkän peruskoulun varassa olevien työllisyys on paljon heikompaa kuin koulutettujen.”

- Roope Uusitalo, professori ja tutkimusryhmän johtaja, Oma linja -hanke.

3

Kunta vastuuseen nuoren koko hyvinvoinnista

Mikäli Sipilän hallituksen lähivuosille kaavailema maakuntamalli toteutuu, kunnan vastuita siirtyy paljon muualle. Silloin koulutoimi jää lähes ainoaksi isoksi kokonaisuudeksi, jolla kunta palvelee asukkaitaan. Tämä avaa mahdollisuuden ajatella nuorisotoimen ja koulutoimen yhteistyötä. Pelkän opetuksen järjestämisen sijaan kunnan kannattaa ottaa lähtökohdaksi huolen kantaminen nuoresta koko tietyn ikävaiheen läpi. Esi-merkiksi täysi-ikäisyyteen saakka. Nyt vastuu jakautuu usealle toimijalle ja usein apua tarvitseva nuori jää jonnekin toimijoiden väliin. Kokonaisvastuun siirtyminen kunnalle estäisi väliinputoamiset.

TOIMENPITEITÄ:

- Siirretään kokonaisvastuu lapsen ja nuoren hyvinvoinnista kunnalle niin, että koulu on yksi osa hyvinvointia. Vastuu sisältää velvoitteen nuoren saattamisesta toisen asteen tutkintoon.
- Toteutetaan vastuun siirtäminen tiiviissä yhteistyössä oppilaitosten kanssa.
- Rakennetaan nuorten koulutusurien seurantaan valtakunnallinen järjestelmä.

4

Oma Linja -hanke

Oma linja -hanke on Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama hanke, joka keskittyy taklaamaan syrjäytymistä peruskoulussa. Hankkeessa suunnitellaan tutkimustietoon perustuva Oma linja -ohjelma, jonka tarkoitus on helpottaa toisen asteen koulutukseen siirtymistä. Lisäksi Oma linja tarjoaa päättäjille tutkittua tietoa syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Peruskoulun jälkeinen koulutusvalinta on päätös, joka vaikuttaa nuoren koko loppuelämään. Toisen asteen koulutuksen keskeyttäminen tai suorittamatta jättäminen on vahvasti yhteydessä työllistymisvaikeuksiin, matalaan tulotasoon ja sitä kautta syrjäytymiseen. Koulu on paikka ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Peruskoulussa koko ikäluokka vielä tavoitetaan kerralla.

omalinja.fi
@omalinja
#omalinja

Peruskoulu on viimeinen hetki tavoittaa koko ikäluokka kerralla.

OMA LINJA -HANKE

ON STRATEGISEN TUTKIMUKSEN NEUVOSTON RAHOITTAMA TUTKIMUSHANKE, JOKA KESKITTYY TAKLAAMAAN SYRJÄYTYMISTÄ JO PERUSKOULUSSA.

MITÄ?

Oma linja antaa oppilaille, opettajille ja vanhemmille työkaluja koulutusvalintojen tueksi ja päättäjille vahvemman pohjan tehdä tutkittuun tietoon perustuvaa politiikkaa nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi.

MIKSI?

Peruskoulun jälkeinen koulutusvalinta on nuoren koko loppuelämään vaikuttava tärkeä päätös. Toisen asteen koulutuksen suorittamatta jättäminen on vahvasti yhteydessä työllistymisvaikeuksiin ja matalaan tulotasoon. Tarvitsemme tutkitusti toimivia keinoja varmistamaan, että nuorilla on mahdollisuus tehdä onnistuneita valintoja koulutuspaikkansa suhteen.

KAKSI PÄÄVAIHETTA

Tutkimme viime vuosina toteutettujen politiikkareformien, kuten nuorisotakuun ja maahanmuuttajien kotouttamuissuunnitelmien vaikutuksia ja niiden menestystä syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Kehitämme kouluihin tutkitusti toimivan Oma linja -ohjelman, joka auttaa nuoria tekemään onnistuneita koulutusvalintoja. Ohjelmaa voidaan hyödyntää osana koulujen peruspalveluita, ja siitä tehdään uusi suomalainen koulutusvientituote.

**OMA
LINJA**

omalinja.fi
@omalinja
#omalinja

AIKATAULU

MUKANA

